

2
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

Α.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1-20/2/1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κομὸπολις)... Α.Χ.Η.Η.Δ.Η...
(παλαιότερον ὄνομα: Κρονεοραδι...), Ἐπαρχίας... Φ.Ζ.Ο.Ρ.Ι.Ν.Η.Σ
Νομοῦ... Φ.Η.Ο.Ρ.Ι.Ν.Η.Σ
2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος... Α.Η.Λ.Η.Τ.ΡΙ.ΟΣ
Σταμπαυλ.Τ.Η.Λ.ῆς ἐπάγγελμα... Α.Ι.Δ.Η.Τ.ΟΣ
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις... Α.Χ.Η.Η.Δ.Η... Φ.Ζ.Ο.Ρ.Ι.Ν.Η.Σ...
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... (4)... Κ.Ε.Κ.Κ.Α.
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον... Γ.Ι.Ω.Ε.Η.Σ... Γ.Ε.Ω.Ρ.Η.ΟΣ.

ηλικία... 70 ... γραμματικά γνώσεις... Bas συμφωνώ

..... τόπος καταγωγής 242059

Phrynosoma

Mikrochloa / *Microchloa* 'exot' 69

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικά περὶοχαὶ προσφρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων ; ..... Ἄει... ἔωκῆρχον... χωρισταί
ἄφα... ἐκχωρήσαντο... κατ' ἐλὸς.....
Ἐπῆρχον αὐταὶ χωρισταὶ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικά διαστήματα ; .....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικά πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας ("Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ.....
ἔς... γαιοκτήμονα... Τούρκα... βλ. ὅν.....
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν τοῦ συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων τοῦ, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν τοῦ ; ..... να!.....

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; .....

ἀσχολοῦνται... εἰς... μὲν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; ....

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους· ὡς ἄτομα ἢ μὲ δόλοκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; .....

ἀσχετοί... εἰς... εἰς... οἰκογένειαν καὶ... 80% πρὸς ἐαυτοὺς

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακατόροι κλπ.)... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

εἰς... εἰς... εἰς...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα) ; ...

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομισθίου εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος ; .....

εἰς... ἡμερομισθίου

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; .....

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπῆγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; .....

β) Ἐπῆγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἔμποροι) κλπ. ; .....

ὡς... εἰς... πρὸς...

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζώϊκην κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικήν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμιάς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....

Με ζώϊκην καὶ βοῶν καὶ φυτικήν.

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .... Μετὰ τὸ 1930.

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; 1930-35

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐκίνετο ἡ πρόμηθευς αὐτοῦ; ....

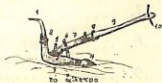
Μετὰ τὸ 1930 καὶ ἀπὸ τοῦ 1930 καὶ πρὸς τὸ 1930.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

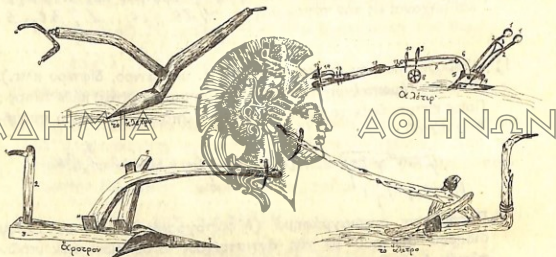

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει; 1954)

3) Μηχανὴ θερισμοῦ 1954

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν)...1954.....
 5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ .....1964.....
 στ' 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον ..21...1961.....

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον
 σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
 νιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶ-
 ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
 ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν
 ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.	6.	11. ....
2.	7.	12. ....
3.	8.	13. ....
4.	9.	14. ....
5.	10.	15. ....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Ἐάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς
διὰ τήν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν
χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τήν χρήσιν ἐκάστου.

... ἐ.σ. ... τὰ ... Β.χ.α. κ. ... λυγροα.φ.κ.α. ... ἐ.ε.φ.α. ... 1?

ὕνι

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου ;

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου ;

χειρὶ δάκτυλου

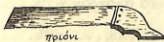

σπάθης

κατασκευῆς

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τήν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαί κλπ.).....

... φαρόμοι.α. ... ρ.ε. ... τ.α. ... μακροτέρω ...

πριόνι

ἀρίδι

ρινί ἢ ξυλοφαί (ἀρνάρι)

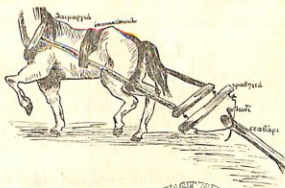

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν, την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῷον διὰ νὰ προσδεθῇ εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) ὑπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας .....

.....*Ο. ἄνδρ. > τῆς εἰλην*.....

.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .....

.....

.....

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

.....

.....

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῷον) κατὰ τὸ ὄργωμα· με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῴων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδίασμα ἢ φωτογραφία).

*Τὰ ζῶα... ἔχουν λεγνὲς καὶ μαγευτικὰ
μόνα. λέ. πν. δουκὲν τρ.α.*

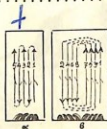
- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλάκας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμήν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

.....

.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β);

.....

Σημειώσατε με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορὲς ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσοράδες κ.λ.π.);

Η.ε.π.α.ρ.ῆ... γίνεται... εἰς... ἡ.ε.π.α.ρ.ῆ...
 .ε.π.α.ρ.ῆς... ὅταν... εἰς... το χωρά.φ.ι... εἰς...
 Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά); με αὐλακιάν...
 ν.ε.ρ.α. και... χω.φ.ι. λω.π.α.ι... με... αὐ.χ.α.λ.ι.ε.ς...

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῆται ἄροτρον;

.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

.....

.....

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορὰς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. ....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

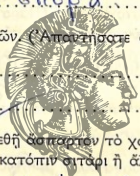
- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ....

Τὸ «πρῶτον» ἀρχὴς ἀνείξεως .....
Τὸ «Διπλοῦρα» κατὰ 20 ριᾶ κέρειες .....
Τὸ «Τρίτωρα» ἀνάλογα τοῦ καπνοῦ .....
καὶ τέλος τῆ σπορᾶς .....

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαυτήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ σπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰνάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιταρι ἢ ἄλλο δημητριακόν... ..

..... ἐν 2 ἔτος... ἢ πρὸ καὶ δύο ἀνάλογα τοῦ ποσῶς τῶν κηπευτικῶν .....

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; ..... 3-4 .....

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; .....

Μετὰ τὰ χωρία: μηχανικὸν βιβλίου
δοχείον... δυνάμεν καὶ περὶ 7-8 δκάς.

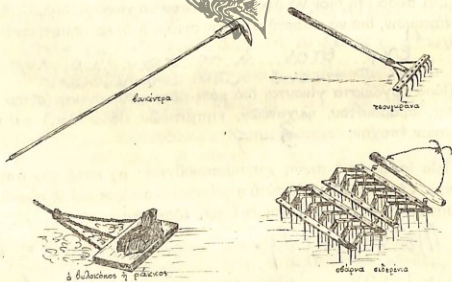
β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

Με τὴν «Κοπράτα» σφαιρὴν
ἐξαισοῦδὲ τεράχιον προσφρῶνεν
εἰς τὴν βουκέντραν

Ναί. Διά τα καροκάρια. Ή μήπως το δέντρο κλά

διαγράμματα τίνων εκ τούτων.

Υπομονοείται η διαπαράδειξη
ΕΜΙΑ F № 23 ΑΘΗΝΩΝ

— 10 —

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι πού ἐκτελοῦν

οὐδὲν

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σποράν ὁσπρίων. Πῶς ἐγίνετο ἡ σπορά καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους.

Διὰ τὴν σπορὰν καὶ τὴν καλλιέργειαν ἐκτελοῦντο ἐργασίαι καὶ χωράφια. Διὰ τὴν σπορὰν ἐκτελοῦντο ἐργασίαι καὶ χωράφια. Διὰ τὴν καλλιέργειαν ἐκτελοῦντο ἐργασίαι καὶ χωράφια.

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ.

Τὰ ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ.

- 9) Πῶς ἐγίνετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων ἐσπέρνουντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως.

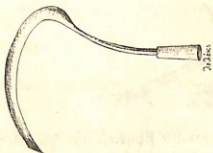
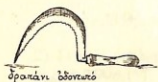
Τὸ πρὶν τὸ 1920 ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια καὶ πρασιές. Τὸ σήμερον ἐφυτεύονται εἰς αὐλάκια καὶ πρασιές.

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ.

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....
 Με τὰ ὀδοντωτὰ δρεπάνια καὶ ἀφ' ὧ-
τερον μετὰ ἀεχέκι .....
 .....

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

Ὅρα βλ. κ. ζωγραφικὰ:
695 41

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ..... ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Με δρέπανα ἢ με ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσες) θερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα) κόσα....

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....

ὀδοντωτὴ καὶ ... σιό ... ἀεχέκι ... ὀδοντωτὴ

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του; (σχεδιάσατε ἢ φωτογράφησατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα· (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) *οἱ... γνήγ. το. /*.....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *οὐ. εὐρε. μο. σ. με. π. ἄ. σ. χεῖρ. α. σ. εἰν. α. /*
ἐν. ἀρ. ῥ. β. εἰ. / π. ἄ. ... π. ἄ. ... φ. α. κ. α. / ρ. ε. β. γ. ... καὶ φ. α. ὄ. α. /

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σικάλις κλπ. .... *εἰ. δ. ... οὐ. φ. ο. σ. ... 0,10 ... 0,15 μ. -*.....

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί με τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΑΘΗΝΩΝ

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦς τὰ δράγματα (δραξίς, πιάσματα, χερίδες, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; ... *οὐ. ... / δ. ο. σ. ... ο. εἰ. δ. εἰ. δ. ο. σ. ... ἀποθ. εἰ. /*
... π. α. ν. γ. ... αἰ. ... χ. εἰ. ρ. ε. λ. (ρ. α. ν. α. γ. τ. ε.).....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χερίδες) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) .....
Πάντε. ἕως. ... αἰ. κ. α. ... χεῖρ. εἰς. ... ἀποθ. εἰ. δ. ο. σ. /
καὶ β. εἰ. ... οὐ. ἄ. χ. εἰ. δ. ... πρὸς. π. ἄ. ... αἰ. δ. ο. σ. /
... κα. τ. εἰ. δ. ο. σ. /

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λούνται ἀγκαλιές. ....

γ. Οἱ θερισταί.

- 1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; .....

... ἄνδρες - γυναῖκες - κορίτσια - παῖδες ...
... ἄνδρες - γυναῖκες - κορίτσια - παῖδες ...
... ἄνδρες - γυναῖκες - κορίτσια - παῖδες ...

- 2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθεσάτε με τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν) .....

... εἰς ... εἶδος ... φαγ. ... εἰς ... εἰς ... εἰς ...
... εἰς ... μετὰ ... φαγητοῦ ...

- 3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωση (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; .....

... ἄνδρες - γυναῖκες - κορίτσια - παῖδες ...
... ἄνδρες - γυναῖκες - κορίτσια - παῖδες ...

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; . . . . .

Νομ. κατ' Επικρατέα δυν. να είναι... Δευτέρως
μ. Τετάρτη.....

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά. ....

26. Trajan's Decree... 277 A.D. ... 1st, 6th, 8th, 9th -

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς όπου υπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι
ἐθιμον. . . . .

ἘΘΙΜΟΝ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ..... ΑΘΗΝΩΝ

Περιγραφή και στοχευμένο σύστημα
π.α.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταγύων.

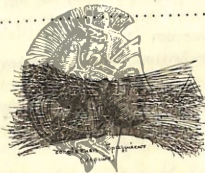
- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

Τῆς πρώτης ἡμέρας... παρέβην. ἔνδ' 1. 2 ημερῶν
τῆς ἐυδίας... ἡμέρας? ἐν ἐναυτο... αὐτῇ
θωῶ... τ.ρ.α. τῆς... αὐθιγῶν. 2ου ἡμῶν.

- 2) Πώς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸν δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν, σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

«Ο. φεραντο ιεροί... ἔδενε... ἐν... οἱ... μικροὶ...
 ...ροί... ἔφεραν... ἀγκαλιές...
 ...ἐδέοντο... μὲ... σχοινία... εἰκτό... καὶ...
 ...μὲ... ἀπὸ... βροῦλα... ἢ... σπάρτα...
 ...δεμάτιασμα...»

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....

...συνεκέντρωνοντο... εἰς... ἓνα... μέρος... ἢ... εἰς...
 ...ποῦ... τοῦ... ἀγροῦ...

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ; Μετὰ τὸ 1930

Πότε γίνεται ἡ σπορά ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

Περὶ τῶν τέχνη μαρτυροῦντι

...Αρχαία... Αρχαία...

2) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισιμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.....

Καὶ ἔρχεται μετὰ τὸ καὶ κεῖται ἐν τῷ
 ἡμῶν τῷ ἐν τῷ ἐν τῷ ἐν τῷ
 ἐν τῷ ἐν τῷ —

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα με ἐβρά-χорта (π.χ. σπών, τριφύλλι, βίκου); Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγένετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

Η κοπή έγινε το β. π. 1898, η σύρα
 615... ενώ τότε εις τὸ θεῖον
 π. 498... εις τὴν θαλάσσαν
 ἔβω βε... κατίτρες... κώνου.

2) Πότε θερίζετο ο σπλνός, κλί μέ ποίον έργαλείον (δρέπανον, κόσσαν κ.ά.). . . ε. δ. επι. 2η το. π. επι. 23. 15. Μαϊον

(Παραθέσατε και σχεδιάσματα ή φωτογραφίας)... *μ.ε'*.....

रुम. को. ६९

3) Ζήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) .....
 Δεν εδένετο ὁ θαγρός ἀπὸ τῆς
 φέρουτο πύλης.....

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλώνισμὸν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. ....

... συνενκεντρώνοντο εἰς τὸ χωράφι.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμὸν δεμάτια. Εἰς τῆς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; .....

... θεμωνοστάσι.....

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλώνισμὸν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμὸς τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; .....

... ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; .....

... ἔξω τοῦ συνοικισμοῦ.....
 εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ οἴκου.....

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσότερας ;
ἐάν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποίαν σειράν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; .....

...ἑξ.ς...μίαν...οἰκο.γένειαν...ἀνήκει...—

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; ^{ἡμέρ.} ^{ἡμέρ.}

ἀρχαῖαν...μέχρι...τέλη...του...ἔδωκε...

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (με δάπεδον
ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) .....

χωματάλωνο.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ
ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου : καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων) : .....

ἐπισκευάζεται με... μείγμα κόπρου
βοῶν καὶ...χώματος.....

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; .....

ἴδιον.....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἀπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

Τὰ θάματα τῶν ὁδοῦν καὶ
τὰ πάλαια πρὸς τὴν ἁγίαν
Πτὴν καὶ ἐκτὸς πρὸς τὴν Κέρω—

- α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερόμενων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώνου ξύλινος στύλος, ὅπου δυο μέτρων (καλούμενων στηγερὸς, στρούλουρας, δουκάη, βουκάνη κιά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦν ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἐνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

ὡς ἀνθρώπου (θεοῦ) διὰ ματαίαν —
 ἕως τὸν θάνατον περιερόφεν
 καὶ βέβαια εἰς τὸ πῦρ ἔμελλεν εἶναι
 καὶ νῦν γέγραπται.

- 20 —

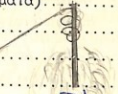
τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

.....*δυναμικὸς ζυγός*.....

.....*αὐτοκίνητος*.....

.....*εὐδερνείας γὰρ καὶ ζυγὸς*.....

.....*εὐδερνείας*.....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἁλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἁλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σάνις εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζῶων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἁλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἁλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἔαν ἅπαντ' εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἁλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνια, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἁλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακὰ μὲ ἁλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἡλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζῶων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων;

.....*Δὲν εἶναι μωρὸν τὸ πᾶν*
.....*οὕτε ἰεχρηβίφια ἀπὸ τῶν τοῦ κινεμάτος*
.....*ιεχρηβίφια*.....

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;

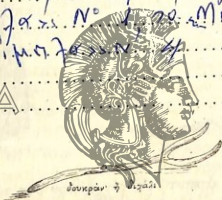
ἀρχίζει... περὶ τῆς 5^{ης} πρωτῆς ν. καὶ...
τελείωνεται... περὶ τῆς 7-8^{ης} μ.τ.

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιοῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικοῦλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

οὐρα βλ. κ. λυφρ. 64.8
... διχάλι N^ο 1, 20, 41, 42, 43
... δουκράνι N^ο 4

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
πους στάχυν ;

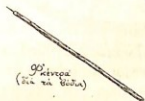
Ναι

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).

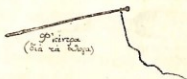
ἡ βουκέντρια... 1,5-2 μέτρα... εἶχε φ. 0.5-1... εἰσδρα...
ἔχασμα.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .....

Δεν δουλεύειν δουλεία
Μία στρώσις εἶπε 40-100 φορές

90' κέντρο
(διὰ τὰ πόδια)

90' κέντρο
(διὰ τὰ πόδια)

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζον : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνιστὰι (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνανοῖσι καὶ ἀγωνιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχαν βόδια ἢ ἄλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν

Ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικὰ του ζῶα του
Βόδια καὶ ἄλογα

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Με τὸ κοπάνισμα ἐργάσαντο ἐπὶ τοῦ
νὰ κυριότη. ὁ καρπὸς καὶ τὰ βείνη τὸ σῆμαχος

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατασκευάζετο πόσον μῆκος καὶ πάχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;

Κόπανος καὶ συνήδως εἶπε ὁ ξύλον
ἢ Ἀρνέ

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγίνετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγίνετο (ἢ γίνεται) χρήσις τοῦ κοπάνου; (π.χ. φακῆς, ρεβιθιῶν κλπ.)... εἰς... αὐλὴν... ἀλώνιον... διὰ... φακῶν, ρεβιθῶν, φασόλων, εἰ κλπ.

κόπανοι εὐρογκυλῶς

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνημα μικροῦ ἀμφοῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγίνετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγίνετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; .....

..... ὑπὸ... δούλων... ἀλλοτρίων... ἀνδρῶν καὶ...
...οἰκογενείας...
.....

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγίνετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

Οι... β.γ.δ.π.ε.ς... ε.λ.α.β. ε.λ.κ.α.ρ.ω.ς... ε.λ.ο.κ.ο.δ.η.σ.η.ο.

Εἰς ἑκάστην βίβλιν καὶ πνευματὸς ὁ καρπὸς

και εν συνεχεια θα μεταχρηματιστην ζωνο

ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα καὶ ἡ ἐκκλησία αὐτῆς. δεκάτις

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζῶων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπᾶνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας;.....

0x1

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλυσιατικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς).

Т.р. 195 А | вх. № 10 от 1970 г.

β'. Δίχτυσμο

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι σταχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα· (ἐν Αἰτωλίᾳ: λειῶμα, ἐν Κρήτῃ: μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα· πῶς λέγεται τοῦτο· (εἰς Κρήτην: θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον: δικριάνι, ἀλλαχοῦ: δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.....

1/ me 10 52.10 42290, N° 2

2) με τον αριθμό 3

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

... λυχνεῖται ..... εἰς ..... σωρόν, ἐκείνου .....
... κόντυλον ..... ἀπὸ ..... λυχνεῖται ..... τοῦ ..... λυχνεῖται .....
... δὲ ..... λυχνεῖται ..... τοῦ ..... λυχνεῖται .....
.....

2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο.....

... Μ.ε. ... τοῦ ... Ν.ε. ... τοῦ ... λυχνεῖται .....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

3) Ποῖος λιχνῶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

... ὁ ..... ἀνδρ. ... τοῦ ..... γυν. ... τοῦ ..... εἰδικὸς .....
.....

4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

... ὁ ..... κόντυλοι, ... ἀπὸ ..... τοῦ ..... ἀπὸ .....
... τοῦ ..... ἀπὸ ..... τοῦ ..... ἀπὸ .....
... τοῦ ..... ἀπὸ ..... τοῦ ..... ἀπὸ .....
.....

5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

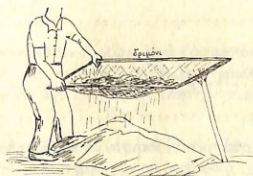
Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο .....

- 6) Ἐφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνέμισματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου· ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

νων μὲ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

... Κατὰ τὰ λιχνίσματα... διὰ... μνηστικῶς...
... διὰ... φανέρωσιν... καὶ... βέβαιον...
... καὶ... «ἐκτείνοντες» ἄρα... καὶ... πυκνόν...

- 7) Ὃταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

... Συντηροῦνται εἰς σωρόν... βέβαιον...
... καὶ... «ἐκτείνοντες» ἄρα... καὶ... πυκνόν...

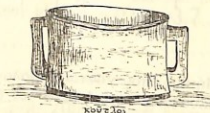
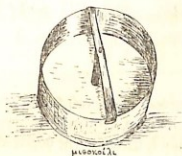
- 8) Ἄλλὰ ἔτι μὰ προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σῖτος, κριθή κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

γ'.1) Ποῖαι ὀφειλαὶ πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι ; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἵπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

Ἡμερο... 0... δειπνίσαντες... εἰς τὸ φαγεῖν...
...ἡμέτρῃς... ἔχεναι... ἡ.ε. τὸν Κούτλο...
10-12... ὁ Κούτλος... (καὶ τὸ ὄβρακι... 4... Κούτλοι

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρῇσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (δνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν) .....

1) Ὁ «Κούτλος»... 10-12 δκάδ...
2) Τὸ «ὄβρακι»... 20-24...
3) Τὸ «ὄβρακι»... 40-46...
.....

3) Ποῦ ἀπethκεύετο κατόπιν ἢ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς συνηθείας) .....

...ἐπὶ... εἰς... κτε... το...
...6... ἡ.ε. ...

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπethκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι. Πῶς ἐγένετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; εἰς τὸν ἀγρὸν.....
 ἢ ἐξω. α.δ. ἀγῶνι εἰς, ἐκτὸς ἀρ. φάρμα.
 ἀμπελὶ π.δ.α. μ.ε. κ.ο.ρ.ν.γ.μ. π.ε.ρ. α.β.δ.α.....

- 5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

... ἀπὸ τοῦ ἀγῶνι εἰς, ἐκτὸς ἀρ. φάρμα.
 ... εἰς τὸν ἀγρὸν.....

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν,
 τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...

Δ'. ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμμα φωτιᾶς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

... εἰς τὸν ἀγρὸν.....
 ... εἰς τὸν ἀγρὸν.....

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; .....

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αυτή ; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποίοι ανάπτουν την πυράν· παιδιά, ήλικιωμένοι, ποίος άλλος ;....

2) Ποίος ή ποίοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διά την πυράν.
Τὰ κλέπτουν ; "Αν ναι, από ποιον μέρος ; .....

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποίαι αί συνήθειαι εις κάθε τόπον δια κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι έπικλήσεις, εόρκια, άσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικά κείμενα .....

2) Πηδήματα, χοροί γύρω από την πυράν. (Περιγραφή λεπτομερήs)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . .

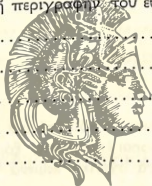
2' 0.21

- 4) Καίονται (ἢ ἑκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . .

2' 0.21

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜ. ΣΤΑΜΠΟΥΛΙΤΣΗ
ΔΙΔ/ΛΟΥ-ΑΧΛΑΔΑΣ

Καλλιέργεια σίτου ἐν Ἀχλάδα -Θλωρίνης
πρὶν κατὰ τὸ ἔτος 1920.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΧΛΑΔΑ 1970

1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τά σιτηρά, καί ἐκ τούτων ὅστις, ἡ σίκαλις καί ὁ ἀραβδσίτος, κατεῖχαν τήν πρώτην θέσιν ἐκ τῶν εἰς τοὺς ἀγρούς καλλιεργουμένων φυτῶν εἰς τὸ χωρίον.

Μεταξὺ τῶν τριῶν τούτων τήν τιμητικὴν θέσιν κατεῖχεν ὁ σῖτος λόγφ τῆς μεγάλης θρεπτικῆς αὐτοῦ ἀξίας ἀλλὰ καί διότι ἀπετέλει τὸ σπουδαιότερον εἰσόδημα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου.

Γνωστοί σπόροι κατὰ τήν περίοδον αὐτὴν (1920) ἦσαν κυρίως τὸ "αἰ" "ἀσπρσίταρο" τὸ "κοικινοςίταρο" οἱ ὅποιοι καί σήμερον ἀκόμη καλλιεργοῦνται, εἰς τὰς ὑψηλότερας τοποθεσίας, διότι εὐκόλως προσβάλλονται ἀπὸ τὸν λίβα στὰ χαμηλά.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΣΙΤΟΥ.

Λέγοντες μέθοδον καλλιέργειας ἐποούμεν τὴν ἀμειψιστροφὴν τὴν ὅπου ἀναμειβόμεν, τὴν προετοιμασίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν λιπάσιν, τὴν προετοιμασίαν τοῦ σπόρου καὶ τὸν τρόπον τῆς σπορᾶς, τέλος δέ τὰς καλλιεργητικὰς φροντίδας μέχρι τοῦ ἀλωισμού.

Ἡ καλλιέργεια ἐγένετο κατὰ ἡμῶν μισο-πρωτόγονον σύστημα σχετικὰ μὲ τὴν χρῆσιν τῶν νεωτέρων μηχανικῶν τρόπων καί τῶν τοιούτων τῶν λιπασμάτων.

Οἱ γεωργοὶ ὥργωνον τὸν ἀγρόν κατ'ἐπανάληφιν 2-4 φορές μέχρι τῆς σπορᾶς καί ἐλίπαινον αὐτὸν διὰ ζωϊκῆς καί μόνον κόπρου (δέν ἐγνώριζον τὰ λιπάσματα) χρησιμοποιοῦντες τὸ σχεδόν πρωτόγονον ξύλινον ἄροτρον μὲ σιδηρένιον ὄνυλον.

Κάμνοντες ἀμοιψιστροφὰν μὲ φυτὰ ὡς, ὁ βῦκος, τὰ ρεβύθια, τὸ ρόβι, φασόλια, ἐπετύγχανον αὐξήσιν παραγωγῆς καὶ διετήρουν τὴν γονιμότητα τῶν ἀγρῶν ἄνευ αγρανιπάθσεως, δι' ὅσους ἀγρούς τουλάχιστον ἦσαν περὶσσότερον εὐφοροί.

Προετοιμασία σπόρου. Πρῶτον μέλημα τοῦ γεωργοῦ ἦτο νὰ ἐκλέξῃ τὸν σπόρον τοῦ ἀπὸ χωράφι ποῦ δέν ἔχει προσβληθῇ ἀπὸ ἀσθένεια κυρίως δαυλίτην ἢ σκωρίασιν.

Ἡ ἀπολύμανσις τοῦ σπόρου ἐγένετο ἀπαραιτήτως καί ὡς ἔξῃς ἐξῆς: Ἐντὸς ξυλίνου δοχείου πλήρους ὕδατος διέλυον ἀνάλογον γαλαζόπετρα (θειῖκος χαλκός) καί ἔρριπτον τὸν σπόρον ἐντὸς τοῦ δοχείου ἀπὸ

της προηγούμενης της σποράς κάμνοντες έτσι ένα είδος προβλαστήσεως.

Σ.π.ο.ρ.α.: Μετά από την έτοιμασίαν του άγρου και του σπόρου προέβαινονο εις την σπόραν ως έξής:

‘Οσπρος έρρίπτετο στα “πεταχτά” υπό του πλέονέξησημένου καλλιεργητού της οίκογενείας και κυρίως του γέρου, ο μοιομόρφως περί τας 20-25 διάδας κατά στρέμμα, δεδομένου ότι πολύς σπόρος συγκεντρώνεται από τά μυρμήγκια άν τύχη και είναι ξηρασία, και έν συνεχείά έσμεπάζετο μέ τό άροτρον, όργώνωντας διά τελευταίαν φοράν τό χωράφι.

Τέλος έσύροντο αυλακιές 2-3 καθέτως ή παραλλήλως του άγρου, αναλόγως της κλίσεως του έδάφους, διά νά στραγγιζονται τά επί πλέον ύδατα.

Καλλιεργητικά φροντίδες: Δι κυριώτεροι καλλιεργητικά φροντίδες ήσαν ή κοπή των γαιθουραγκιάδων δι’ είδικών μαχαιριδιών και έν συνεχείά περί τά μέσα Μαΐου βοτάνισμα από τά διάφορα ζιζάνια τά όποια έχρησιμοποιοϋντο ως τροφή των ζώων.-

Θ.ε.ρ.λ.σ.μ.δ.ς. Τό θέρος ήρχιζεν μετά της 1ης ‘Ιουλίου (Ν.Η) χρησιμοποιοϋντες τό μοναδικόν όδοντωτόν όρεπάνι και μόνον εις περιπτώσιν πολλών χόρτων και ιδίως βίκου έχρησιμοποιεήτο ή κόσα.

Τό έλεύθερον χέρι, τό άριστερόν, τό έξήνυλά και ό καρπός έκαλύπτετο δι’ είδικού ξυλίνου έργαλείου “Παλαμάκι” τός άποφυγήν τραυματισμού και την συγκράτησιν μεγαλυτέρας προσήτης σταχών.

Η καλλιέργεια έκτελείτο 3-15 εκ. του άρόσος από του έδάφους, έχοντες ως μεγαλυτέραν ανάγκην των άχύρων διά τρώσιν και στρωμήν των ζώων κατά έξ χειμερινούς μήνας του έτους.

‘Η “χεριά” (ρακάκια έν του όρόν) έποποθετείτο ή μία δίπλα της άλλης 5-10 χεριές και μέ την ατήν διεύθυνσιν των σταχών.

Κατά τας πρώτας ήμέρας του θερισμού τά θερισθέντα στάχυα παρέμενον επί 24 I-2 ήμέρας ένα άποξηρανθώνσι τά τυχόν υπάρχοντα ζιζάνια ή και άν έδέονοντο παρέμενον τά δεμάτια επί τινας ήμέρας σκόρπια .

Μετά τας δύο-τρείς πρώτας ήμέρας ήρχιζεν πλέον έντατικά ό θερισμός κατ’ά τό όποϊον από πρώτας 24-36 (5π.μ.) μέχρι 12ηνπ.μ όλα τά μέλη της οίκογενείας έθέριζον, ένω έν συνεχείά μία των γυναικών ήσχολείτο μέ την κατασκευήν των εκ στελεχών σικάλως δεματικών και ό πρεσβύτερος μετά των υπό εκπαίδευσιν νεωτέρων θεριστών έδεον τά στάχυα μέ την ατήν κατεύθυνσιν εις δέματα βάρους πολλάκις μέχρι και 25 διάδων, προσπαθώντας νά κατασκευάση ένα ώραϊο μπουιέτο από μεστωμένα χρυσαφή σκ και ίσουφή στάχυα.

‘Η μεσημβρινή άνάπαυσις δέν διαρκούσε περισσότερον των δύο ώρων και πάλιν ήρχιζεν ό θερισμός μέ τον ίδιον ρυθμόν μέχρι του ήλιοβασιλέμματος, νωρίτερον ή αργότερον αναλόγως άν έπροκειτο νά δέσουν ή όχι.

Τὰ δέματα συνεκεντρώνοντο συνήθως τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς ἐπομένης ἡμέρας εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ἀγροῦ κατὰδιάφορα σχήματα κυρίως κβικλου, μέ τὰ στάχυα πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ, διὰ νὰ προστατεύωνται ἀπὸ τὰς βροχὰς καὶ τὰ ζῶα μέχρι τοῦ ἁλωνισμοῦ, μιά περίοδος 15-20 ἡμερῶν.

Ἄλω ν ι σ μ ὁ ς : Ὁ ἁλωνισμὸς ἐγένετο διὰ τοῦ πατήματος τῶν ποδῶν τῶν βοῶν συνηθέστερον ὅμως τῶν ἵππων εἰς τὸ ἁλῶνι.

Τὸ ἁλῶνι ἐγένετο εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ χωρίου, ἔπρεπε νὰ προσβάλλεται ἀπὸ τὴν ἄερα καὶ νὰ μὴν σκάπτεται, δι' αὐτὸ καὶ πρὶν ἀρχῶσαι ὁ ἁλωνισμὸς ἐποτίζετο καὶ ἐπατεῖτο, τέλος δὲ πασάλειφον τοῦτο μέ κόπρανα βοῶν.

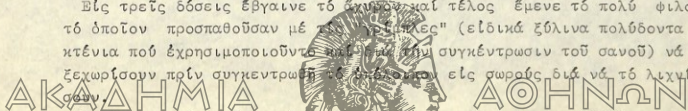
Σῆψιν μέση τοῦ ἁλωνιοῦ ὑπῆρχεν ἕνας στῦλος ὅπου προσεδένετο τριχιά μέ τὴν ὁποία ἐδέοντο οἱ βόες ἢ οἱ ἵπποι καὶ περιεφέροντο τροχάδην ἢ βάδην, πάνω εἰς τὰ στρωμένα καὶ λυμένα δέματα μέχρις ὅτου σπᾶσουν τὰ στελέχη σὲ μικρὰ τεμάχια καὶ πέσει ὁ σῖτος ἀπὸ τὸ στάχυ, ὅτε μέ τίς "βίλεις" (εἰδικὰ διχαλωτά ξύλινα δοκάνια) ξεχώριζον τὰ γινομένα ἄχυρα, ἐνῶ ἐν συνεχείᾳ ἀναποδογύριζον τὰ ὑπόλοιπα στελέχη.

Εἰς τρεῖς δόσεις ἐβγαίνει τὸ ἄχυρον καὶ τέλος ἔμενε τὸ πολὺ φιλοῦ τὸ ὁποῖον προσπαθοῦσαν μέ τίς "κοῦτλες" (εἰδικὰ ξύλινα πολύδοντα κτένια ποῦ ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐπὶ τὴν συγκέντρωσιν τοῦ σανοῦ) νὰ ξεχωρίσουν πρὶν συγκέντρωσιν τὸ ἄχυρον εἰς σωροὺς διὰ νὰ τὸ λιχνίσουν.

Τὸ λιχνισμα, ἡ βαρύτερη ἐργασία τοῦ ἁλωνισμοῦ, ἐγένετο μέ ξύλινα πτυᾶρια ρίπτοντας τὸ ἀνακατωμένον ἄχυρον μέ τὸν σῖτο εἰς ὕψος 3-4 μέτρων ὅπου μέ τὸν ἄερα ξεχώριζαν τὰ βαρύτερα ἄχυρα, ἐνῶ μέ τὸ δεῦτερον λιχνισμα ξεχώριζον καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἐνῶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ λιχνισματος ὑπῆρχε μία γυναίκα μέ εἰδική σκόδῦπα ξεχώριζε τὰ τυχρὸ ὑπάρχοντα στάχυα ἢ βαρύτερα ἄχυρα ποῦ δὲν ξεχώριζον μέ τὸν ἄερα.

Ἡ μέτρησις ἐγένετο μέ τὸ "δσμάκι" (στατήρ) ποῦ ἀποτελεῖτο ἀπὸ τέσσαρες "κοῦτλες" ἢ δύο "σινίλια" (κυλινδρικοὶ ξβλινον δοχεῖτον).

Μετά τὴν μεταφορὰ τοῦ σίτου εἰς τὴν ἀποθήκην ἔπρεπε καὶ πάλιν νὰ ἐτοιμασθῇ τὸ ἁλῶνι διὰ τὴν ἐπομένην. -

ΔΗΜ. ΣΤΑΜΠΟΥΛΤΖΗ
ΔΙΔ/ΛΟΥ- ΑΧΛΑΔΑΣ

"Ἦθη καὶ ἔθιμα σχετικὰ μὲ τὴν καλλιέργειαν
τοῦ σίτου καὶ τῆς φώτης κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν
Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιᾶς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΧΛΑΔΑ-ΦΛΩΡΙΝΗΣ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1970

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εάν εισαγωγή λίγες σκέψεις του συλλογώς.

Ἀπό μικρός πάντα ρωτοῦσα τὸν ἑαυτὸ μου γιὰ πολλὰ "μικροπράγματα" στὰ ὁποῖα δὲν μπόρεσα νὰ ἀπαντήσω τότε, ἀλλ' οὔτε καὶ τώρα ἀκόμη.

Σὲ πολλὰ "γιατὶ γίνεται αὐτό ἢ ἐκεῖνο" δὲν μοῦ ἀπαντοῦσαν οἱ γονεῖς μου καὶ οἱ γύρω μου, εἴτε γιατί φοβόντουσαν μήπως μάθω περισσότερα ἀπὸ ὅσα "πρέπει" ἢ γιατί δὲν ἤξεραν νὰ μοῦ ἀπαντήσουν ἢ γιατί θεωροῦσαν αὐτὲς τίς ἐρωτήσεις μου ἀνάξουσιν ἀπάντησι.

Τώρα "μεγάλος πιά" βρισκόμενος σὲ ἄλλο χωριὸ τῆς περιφερείας μου ἀλλὰ με κατελθόντων τῶν ἰδίων ἀντιλήψεων καὶ ἔχοντες τίς ἰδίες περὶ τοῦ συζητήτες, κατάρθωσα νὰ τοὺς πείσω ὅτι ἔπρεπε νὰ μοῦ λησούν ὁρισμένες ἀπορίες, καὶ νὰ μοῦ διηγηθοῦν τὰ διάφορα ἔθιμα τὰ σχετικά μὲ τὴν σπορά, θέρος, ἀλωνισμὸ κ.λ.π.

Σήμερα, ἀκούοντας τὰ διάφορα ἔθιμα τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ καὶ ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τίς διαφορὲς ἱεροτελεστίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τῶν πρώτων Χριστιανῶν, νομίζω καὶ ἔχω τὸ θάρρος νὰ τονίσω ὅτι, ὅλα τὰ ὑπάρχοντα καὶ σήμερα ἀκόμη ἦθη καὶ ἔθιμα προέρχονται ἀπὸ τίς Κοινωνικοθερησκευτικὰς τελετὰς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ τῶν κατοικούντων πρώτων Χριστιανῶν, ὅποσδήποτε ὅμως "συγχρονισμένες" ἀνάλογα μὲ τίς συνθηκὰς ζωῆς ἢ τίς ἀντιλήψεις τῆς ἐποχῆς ἢ καὶ ἀκόμη μὲ τίς προσδοκίας τῶν ἀνθρώπων ποὺ τίς τελοῦν.-

Σὲ μένα δὲν μένει παρὰ νὰ ἱστορίσω ἀπλῶς τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ Ἀχλάδας-Φλωρίνης, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἴσως κάποιος εἰδικὸς ἢ καὶ ὁ ἀναγνώστης βρῇ, κάτι περίεργο, εὐχάριστο ἢ κάτι ποὺ θὰ τοῦ δημιουργήσῃ ἐρωτήματα.

Διαθέτοντας μόνο θέλησι καὶ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα θὰ προσπαθῶ νὰ τὰ προσφέρω ὅσο τὸ δυνατόν πλεονάζοντων, ὅσο μοῦ τὸ ἐπιτρέπουν οἱ γνώσεις καὶ τὸ ἀνυπαρκτὸν συγγραφικὸ ταλέντο μου.-

"Εθιμα ἀναφερόμενα στήν σπορά, θ ε ρ ι σ μ ο ν
καί 'α λ ω ν ι σ μ ο ν τοῦ σιταριοῦ.

Σ.π.ο.ρ.ά : Ἡ σπορά ἀρχιζε μετά τήν 14ην Σεπτεμβρίου ἡμέραν κατά
τήν ὅποian ὁποσδήποτε καθε οἰκογένεια πηγαινε στήν ἐκκλησία ἕνα
πιάτο μέ σιτάρι διά νά "διαβασθῇ"

Ἡ πρώτη μέρα τῆς σπορᾶς ἦταν μία ἀπό τίς πρῶτες ἡμέρες τῆς ἐβδομά-
δος, ποτέ Τρίτη, ἡ ὅποια εἶναι "καταραμένη" λόγω τῆς ἀλώσεως τῆς Πόλης.

Πρίν μῆ τό σιτάρι στό σακκί καλοῦσαν δύο ἀδελφία τῆς οἰκογενείας
πᾶ ὅποια κρατοῦσαν μία ἄσπρη & πουνκαμίσια ~~καί δύο ἀδελφία ἀπ' αὐτοῦ τοῦ οἴκου~~
πάνω ἀπό τό στόμιο τοῦ σακκιοῦ, ἀπό τήν λαιμόκοψη τῆς ὁποίας ἐρρίπτε-
το τό σιτάρι μέσα στό σακκί στό ὅποion ὑπῆρχε μία βούρτσα.

Χρησιμοποιοῦσαν τήν ἄσπρη πουνκαμίσια (σήμερα ὄχι) διά νά εἶναι τό
σιτάρι καί τό φωμί ἄσπρο καί ἡ ζωή τῆς οἰκογενείας νά περνᾷ ἀγνές
καί χαρούμενες ἡμέρες (ἄσπρα ἐνδύματα φοροῦσαν διά νά' ἐκφράσουν τήν
χαρά) ἐνῶ τὰ ἀδελφία φανέρωναν τήν ἐπιθυμίαν των νά "ἀδελφῶνει" καί
ὁ σπόρος καί νά μοιάζει στήν πυκνότητα μέ τήν βούρτσα.

Πρῶι-πρῶι ὁ σπορεὺς ξεκινᾷ γυρῶν γυρῶν γύρω ἀπ' τὸ χωράφι μέ τό ζευγάρι, χαρούμενος,
κρατῶντας στό χέρι τήν μεταξὺ στήν ὅποια θά σπείρει τήν πρῶ-
τη μέρα, ἐνῶ δίπλα στό ζευγάρι ἡ πρῶτη ἀπ' αὐτό περπατᾷ τό γαϊδουράκι

φορτωμένο μέ τόν σπόρον.
Μετά τὴν πρώτη μέρα εἶναι ἡμερᾶς ἕνα ἕνα μπουκέτο, ἀπὸ βασιλικό καί
ἄλλα λουλουδία, σέ σχῆμα σταυροῦ ἡμερᾶς μέ ἔγχρωμες κλωστές στίς ὁποί-
ες κρέμεται ἕνα μετάλλينو νόμισμα, ὅσο εὐτυχία συμπληρωμένη μέ τό πλοῦ-
το).

Φθάνει στό χωράφι, τακτοποιεῖ τό ζευγάρι του, ξεφορτώνει τό γαϊδου-
ράκι του, ἐνῶ μέ τό βλέμμα του φάχνει τὰ παλιά σημάδια τοῦ χωραφιοῦ
καί τέλος στρεφόμενος πρὸς τήν ἀνατολή ἀφοῦ ἀποκαλυφθῇ κάνει τρεῖς
φορές τὸν σταυρό καί ἀρχίζει τό ὄργωμα. Μιλᾷ μέ τοὺς συντρόφους του
πολύ φιλικὰ νά βιασθοῦν ἢ νά σταθοῦν μέ τὰ "ἄντε" καί τὰ "ῶδου".

Ἡ νοικοκυρά στό σπίτι θά ζυμῶσῃ πίτα "γυριστή" γιὰ τὸν ζευγά καί
μιά μικρή "πογάτσα" γιὰ τό ζευγάρι, τὰ ὅποια μέ μιά στάμνα νερό πηγαί-
σει στό χωράφι, ὅπου φθάνοντας εὐχεται στό ζευγά "χαῖρι" νά δεῖ.

Καί ἐνῶ αὐτός θά κάτση νά κολατίσει, αὐτή θά μοιράσῃ τήν "πογάτσα"
στό ζευγάρι χαϊδεβοντάς τα. ~~καί~~

Θ.έ.ρ.ο.ς : Τό θέρος, μιά ἀπο' τίς βαρύτερες ἐργασίες, τοῦ γεωργοῦ εἶ-
ναι καί ἡ πῖθ χαρούμενη, διότι κατ' αὐτό οἱ θεριστάδες μποροῦν νά τρα-
γουδοῦν διάφορα τραγοῦδια, πρᾶγμα ποῦ δείχνει ὅτι τό δρεπάνι δὲν εἶναι
τόσο πλεονέκτης, ὅσο ἡ τσάπα ἡ ὅποια θέλει γιὰ τὸν ἑαυτοῦ της ὅλη τήν
δύναμι τοῦ σώματος.

7- 6
Η πρώτη μέρα, ώς και κάθε πρώτη οίσασδήποτε εργασίας, πρέπει να είναι Δευτέρα ή Τετάρτη.

Οι γυναίκες ξεκινούν για το θέρος στολισμένες, όπως θα πήγαιναν σε πανηγύρι, με τα τυφινά φλουριά τους οι νεώτερες, ενώ οι κοπέλλες με το τελευταίο καινοθργίο φόρεμα, που έχουν ύφανει κατά τον χειμώνα και την κεντητή άσπρη πουκαμίσια που κατεβαίνει κάτω από το γόνατο. Στον καρπό του δεξιού χεριού είναι κρεμασμένα διάφορα στολίδια, γρόσια, χάνδρες, και άλλα, τα οποία φορούσαν οι μανάδες των με κίνδυνο της ζωής των.

Την πρώτη μέρα του θέρους και πριν ο ήλιος δύσει έπρεπε να βρίσκονται στο σπίτι "για να είναι άσπρο το φως".

Την τελευταία μέρα του θέρους και ιδίως κατά τις απογευματινές ώρες που πρόκειται να τελειώσει το χωράφι και όλο το θέρος παρατηρείται μια άσυνήθιστη κίνηση στο σπίτι και στο χωράφι. "Όλο έχουν ξεσηκωθεί από το σπίτι, μικροί και μεγάλοι; ξητός από τον γέρο ή την γρηά που θα το φυλάξουν, πηγαίνουν στο χωράφι για να αφήσουν εκεί με το "σημάδι" τους κάθε κακό που τους βασανίζει και κάθε αρρώστια.

Επὶ τελευταίῳ χωράφῳ θὰ ἀφαιρῶνται τὰ "μπράδα" (γενειάδα). Έχουν αφήσει ένα μέρος άθέριστο, περί τὸ ἕνα τ.μ., όπου άφησαν τὰ δρεπάνια τους για να άπαχοληθοῦν ὅλοι με τὸ ἔλαιο, καὶ ἐνῶ οἱ ἄνδρες ἀσχολοῦνται με τὴν συγκέντρωση τῶν δεμάτων, οἱ γυναῖκες καθὼς καὶ τὰ συγγενικά τους παρὼν εἶναι γύρω-γύρω ἀπὸ τὸ ἀθέριστο μέρος τοῦ πραγματικά μοιάζει με μούσι.

Τί κάνουν ἐκεῖ; Ἀφοῦ ἄφησαν ὅλη τὴν στελέχη θέρισαν καὶ τὸ ὑπόλοιπο μέρος καὶ τώρα ἀρχισαν μικροὶ καὶ μεγάλοι νὰ καθαρίζουν τὰ ὑπόλοιπα στελέχη καθῶς καὶ τὸ ἔδαφος κάτω ἀπὸ τὰ διάφορα χόρτα καὶ ἔτσι βλέπει κανεὶς τὰ σταχυομένα καλάμια νὰ μοιάζουν με λαμπάδες στολισμένες με κορδέλλες, ἐνῶ τὸ μεστωμένο στάχυ γέρνει πρὸ τὴν φορά τοῦ ἀνέμου σάν νὰ ὑποκλίνεται στοῦ μεγάλου Δημιουργοῦ.

Στὰ στελέχη που ἔμειναν καὶ στὴν κορυφή τους δένονται ἄλλα στάχυα σταυρωτά, ἐνῶ καθένας προσπαθεῖ νὰ ζηλώσει κάποια κλωστή ἀπὸ τὰ ρουχάτου τὴν ὁποία καὶ προσδένει στὴ βάση τοῦ στελέχους με τὴν κρυφή ἐλπίδα καὶ παράκλησι ὅτι ἀφήνει ἐκεῖ τὴν ἀρρώστια ἢ τὸ κακό ποὺ ἔχει ἢ φαντάζεται ὅτι ἔχει καὶ δέν θὰ τὸ ξαναπάρη πιά μαζί του.

//

Ι/. Οι κομιτατζήδες * εἶχαν ἀπαγορέψει ὁλοτελα με ποινὴν τὸν θάνατον τὰ κεντήματα καὶ τὰ στολίδια τῶν γυναικῶν γιατί τὰ θεωροῦσαν "ἀσκοπη ἀπασχόλησι" καὶ κυρίως ἀρχαιοελληνικὴ κληρονομία.-

Ἡ "γενειάδα" δέσθηκε. Τά δρεπάνια μαζί μέ τό τελευταῖα θερισμένον στάρι γίνονται ἕνα δέμα τό ὁποῖον θά μεταφερθῇ στό σπίτι ἀπό ἕνα μικρό, συνήθως, κορίτσι .

Πρῶν παραλάβει τό δεματάκι ἔχει γεμίσει τό στόματου μέ νερό καί τρία χαλικάκια καί τυλίγεται μέ τό τσεμπέρι, σάν μικρή χανομπισσα.

Κάνει τόν σταυρό της καί ξεκινᾷ χωρίς νά μιλήσει μέχρις ὅτου φθάσει στό σπίτι καί ἀποθέσει τό δεματάκι στήν σιταποθήκη καί χύσει τό νερό μέ τά χαλικάκια.

Τό περίεργο καί ἀξιοπρόσεκτο εἶναι αὐτό πού παρατηρεῖ κανεῖς στήν φυσιογνωμία τοῦ μικροῦ κοριτσιοῦ, τό ὁποῖον ἀπό τήν στιγμήν πού παρέλαβε τό "χρυσόμαλλον δέρας" ἔχει μιᾶ ὄφι σοβαρή, ἀγωνιώδη καί ἡ πεποίθησις ὅτι θά ἀνταποκριθῇ στίς προσδοκίες τῶν γονιῶν του, φαίνεται στά ἄδολα μάτια του.

Ἡ πομπή ξεκίνησε ἀπό τό χωράφι. Τό κορίτσι μέ τό δεματάκι μπροστα καί ἀπό πίσω οἱ ὑπόλοιποι ἀστεειυόμενοι καί προσπαθοῦντες νά ξεγελάσουν τήν μικρή νά γελάσει ἢ νά μιλήσει.

Αὐτό γίνεται καθ' ἑλὴν τήν διαδρομήν, πού πολλές φορές διαρκεῖ μισή ὥρα, καί ἀπό τούς ἄλλους θεοεπίδοτες τοῦ κάμπου, οἱ ὁποῖοι ἀφή-
τά δρεπάνια καί τρέχουν σάν ἀντίοχοι νά πειράξουν καί αὐτοί μέ τήν σειρά τους τήν μικρή. Καί ὅπως ἡ κορίτσι μένει βουβόμει μιᾶ μεγάλου-
κόρη ἀποβροχάνα, τήν ὁποῖαν ἡ χήνη καί ἡ μεγάλη ὄφις ἐπὶ τῶν φιλύσσων.

Φθάνοντας στό σπίτι διευθύνεται εἰς τήν σιταποθήκην ὅπου, μέ θρησκευτική εὐλάβεια, ἀναποθέτει τό δέμα καί ἐν συνεχείᾳ φτύνει μέσα στό "ἄμπάρι" τό νερό μέ τά χαλικάκια, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τό χειροκροτοῦν καί τό γεμίζουν μέ φιλιά.

"Ὅπως τό νερό τοῦ ὁ ποταμοῦ τρέχει ἔτσι νά τρέχει καί τό σιτάρι στήν ἀποθήκη καί ὅπως ἡ πέτρα εἶναι βαρειά ἔτσι νά εἶναι βαρὺ καί τό σιτάρι. Αὕτη εἶναι ἡ ἐξήγησις πού δίνεται, ἐνῶ οἱ δυσκολίες πού συναντᾷ τόν δρομοῦσας εἶναι μιᾶ μικρὴ ἀναπαράστασις τῆς μεταφορᾶς τοῦ "Χρυσόμαλλον δέρας", ἀπό τήν μακρινήν χώρα, ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος .

Ἄλωνι σπῆδος: Σχετικά μέ τόν ἀλωνισμόν ὑπῆρχε ἕνα μοναδικό ἔθιμον ὁ στολισμός τοῦ στύλου τοῦ ἀλωνιοῦ, δηλαδή στολίζεται ὁ στῦλος μέ διάφορα λουλούδια ,στό τέλος τοῦ ἀλωνισμοῦ, διὰ νά "χαίρεται", ἕνα ἕλδος στέφους.

Στό ἀλωνι ὁ στῦλος θά παραμείνῃ, ἐπὶ 10-15 ἡμέρες, μέ τό στεφάνι του καί μετά θά βγῇ καί θά φυλαχθῇ διὰ τήν ἐπομένη χρονιά.-

ΟΙ ΦΩΤΙΕΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ

Οι μεγαλύτερες γιορτές της χριστιανοσύνης συνδέονται με δοξασίες και έθιμα που έχουν φθάσει από πολύ μακρινό παρελθόν. Το αξιοσημείωτον είναι ότι, αν και υπολείμματα της ειδωλολατρείας έσως, έστωματώθηκαν στον Χριστιανισμό και διατηρήθηκαν μέχρι σήμερα παρά την τεχνολογική πρόοδο. Και είναι τόσο δεμένα μαζί τους οι άνθρωποι και μάλιστα οι χωρικοί, ώστε χωρίς αυτά δεν μπορεί να νοηθῇ γιορταστική ατμόσφαιρα.

Ένα από τα έθιμα του χωριού είναι και οι φωτιές που ανάβονται την παραμονή των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς, όλων των χωριών της περιφέρειας Φλωρίνης και αυτής της πόλεως. Οι έτοιμασίες γίνονται πολλές μέρες πριν από τα παιδιά της γειτονιάς, συγκεντρώνουν ξύλα από το διπλανό ^{βουνό} ή το κάμπο, ενώ την προηγούμενη της 24 Δεβρίου γυρίζουν από σπίτι σε σπίτι και συμπληρώνουν αυτά κλέβοντας τους χωρικούς να τους δώσουν

"ξύλα για τὰ κλάματα".

Πράσι της παραμονής, 24 Δεβρίου, αρχίζει το νέο θεαματικό μέρος της γιορτής, στην πλατεία κάθε συνοικισμού υπάρχουν τρεις συνοικισμοί). Είναι μαζεμένα τα παιδιά στην πλατεία και από απεφάσισαν για το μέρος, αρχίζουν και τοποθετούν τα ξύλα σε σχήμα πυραμίδος προσπαθώντας να δώσουν όσο το δυνατόν μεγαλύτερο ύψος, ενώ από μακριά τ'α παιδιά της άλλης γειτονιάς κατασκοπεύουν και προσπαθούν να κλέψουν τα ξύλά των, πράγμα σπάνιο, γιατί κάθε γειτονιά έχει και τους φρουρούς της οι οποίοι ειδοποιούν και γίνεται σωστός συναγερμός.

Έτοιμασμένα τα ξύλα από τις απογευματινές ώρες δεν ανάβονται παρά μετά την 12ην της νύκτας.

Με τις πρώτες φλόγες της φωτιάς και μέσα στην βαθειά ήσυχια του χωριού ακοιγεται μία διαπεραστική κραυγή από παιδικές φωνές, φωνάζοντας "Α! Α! κόλιεντε", ενώ συγχρόνως "γαργαλίζουν" την φωτιά για να δυναμώσῃ.

Σιγά-σιγά τὰ γύρω σπίτια αρχίζουν να φωτίζονται με τις λάμπες πετρελαίου (τότε). Και ενώ οι γυναίκες θά ασχοληθοῦ με τὸ βράσιμο τῶν καστάνων ἢ τῆς πατάτας, οἱ ἄνδρες θά πᾶν στὴν φωτιά κρατώντας, ὀπωσδήποτε, ἕνα κομάτι ξύλου γιὰ τὴν φωτιά.

γ

"Όταν φθάσει κοντά στη ν φωτιά, άφου εύχηθῇ " χρόνια πολλά", ρίχνει τὸ ξύλο λέγοντας "ἄιντε, άρσενικά παιδιά καί θηλυκά άρνιά".

"Η ώρα περνά με χαρές καί πειράγματα πὸ διακρίπτονται με τήν κραυγή "

" Κοοόλιεντ μπάμπω, Κοοοολιεντε" περιμένοντας νά χαράξῃ.
 "Όταν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας άρχίζει καί νικᾷ τὸ σκοτάδι, ξεκινοῦν γιά τὰ πρῶτα σπίτια τοῦ χωριοῦ άπὸ ὅπου θά άρχίσουν γιά νά τελειώσουν στά τε-
 λεταῖα.

"Ο νοικοκύρης ἢ ἡ νοικοκυρά τοῦ σπιτιοῦ στέκεται στήν πόρτα καί άρχί-
 ζει τὸ μοίρασμα τῶν καστάνων, τῆς βραστῆς πατάτας (τόν καιρὸ τοῦ 1920 ἡ πατάτα ἔθεωρεῖτο φρούτο), ξυλοκεράτων ἢ καί ἄλλων φρούτων .

" Καί τοῦ χρόνου", "χρόνια πολλά"/Οἱ εύχές διασταυρῶνονται, μετασχηματίζ-
 ζονται σέ ἐλπίδες "οἱ ὄμιλοι περιπλανῶνται άπὸ σπίτι σέ σπίτι, ἐνῶ οἱ
 τουρβάδες τῶν παιδιῶν γεμίζουν κάστανά, πατάτες, ξυλοκεράτα, μήλα κ.ά.

Τί γίνεται ἡ φωτιά τώρα πὸ τὰ παιδιά ἔχουν φύγει; "Εκεῖ μένουν οἱ
 γέροι άνδρες, συζητώντας γιά τὰ περασμένα καί πίνοντας κανένα βραστὸ ρα-
 κι.

Μιά άπό τίς γυναῖκες τοῦ σπιτιοῦ θά ἔλθῃ στήν φωτιά με φτυάρι ἢ τὸ
 φαράσι νά πάρῃ άνθρακιά καί νά ἔλθῃ στίς φωλιές πὸ γεννοῦν οἱ κόττες,
 γιά νά "δυναμώνουν".

"Η ἴδια φωτιά άνάβεται καί τήν κραυγή τῆς πρωτοχρονιας φάλλοντας
 τὴν "τούρβα" τὸ ξύλο με σπύρι, εὐχόμενα τὰ παιδιά καί τὸς νοικοκύρηδες
 " Σούρβα-σούρβα καί τοῦ χρόνου
 μεγάλο στόχου στό χωράφι
 μεγάλο τσαμπὶ στ'άμπέλι" .

"Εκτός άπὸ τόν τουρβά τὰ παιδιά κρατοῦν καί μιὰ ξύλινη βέργα ὅπου θά
 "καρφώσουν" τήν τηγανίτα (πὸ μερικά σπίτια μοιράζουν), άν δέν τοὺς άρέ-
 σει, ἢ άν ἔχουν χορτάσει.

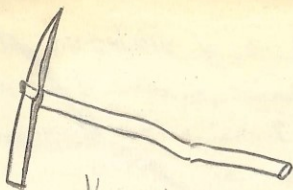
Οἱ συνήθειες αὐτές διατηροῦνται καί σήμερα άκόμη σέ ὅλα τὰ χωριά τῆς
 περιοχῆς Φλωρίνης με ~~παρά~~ παραλήψεις μερικῶν λεπτομεριῶν.-

(Δημήτριος Ἄθαν. Σταμπουλτζῆς Διδ/λος

"Η συλλογή ἐγένετο άπό τῆς Ι-20

Φεβρουαρίου 1970 ἡ.

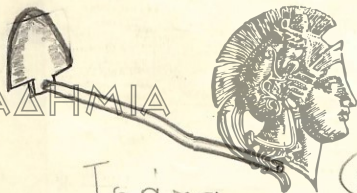
1

Καβρία

2
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

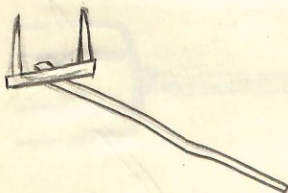

Ισάρα

ΔΘΗΝΩΝ
= ἄστρα

(διὰ τὴν κορυφὴν τῶν ἄστρον
θῶν ἐκ τῶν ἄστρον.)

3

Διὶ ἐξ (Διὰ τὴν ἐκκατὴ τῶν
ἀμπελώνων) -

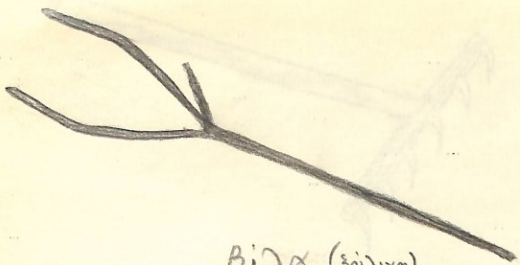
Σημειώσεις

- 1/ Τα εργαλεία Νο 1, 3, 4 χρησιμοποιούνται διά των
συγκρίσεων του θανά, τριφυλλίου, αχύρων κλπ. —
- 3/ Τα εργαλεία Νο 2 και 4 διά των συγκρίσεων των
αγωνισθέντων σαχύνων και το γύνηθια

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Βίλα (ξύλινη)

1

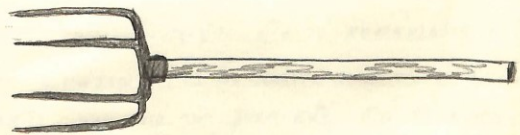

ξύλινος γράβι

2

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Μπέλι

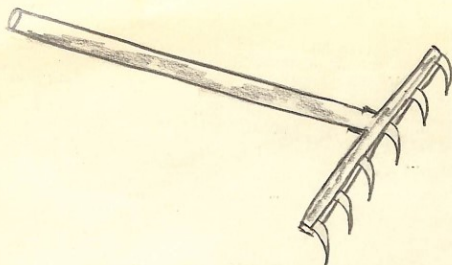
3

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

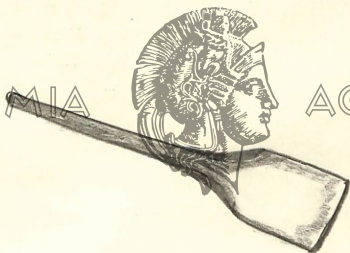

ΑΘΗΝΩΝ

4

Γρίμπα ζύχνη

5

κόπανος

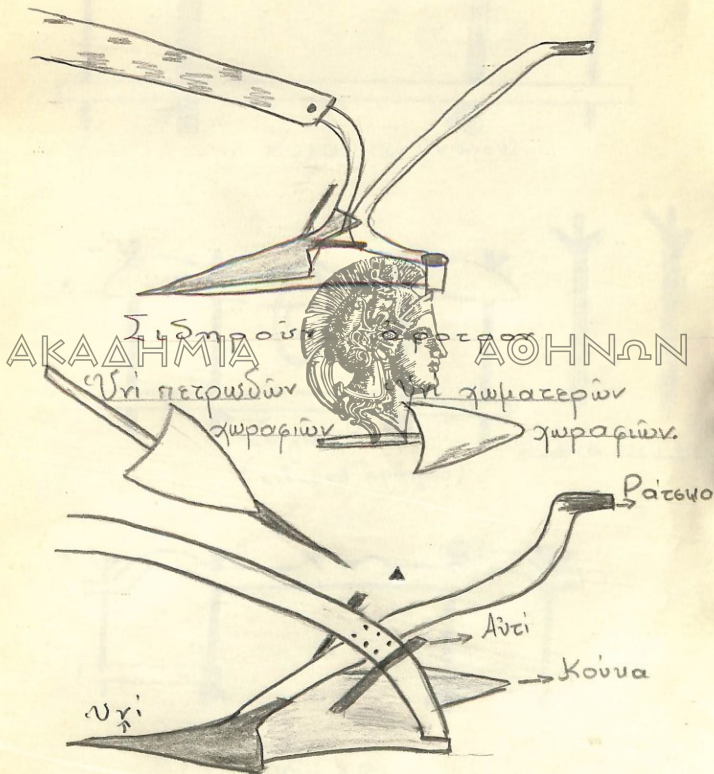
Ο κόπανος χρησιμοποιήτο διά τὸ κοπάνισμα τῶν
 σταχυῶν ἐκείνης (ἐξ ὧν μαλακυνάροντο τὰ σπέρματα)
 τῆς γακῆς καὶ ὑπὸ τῶν μναϊκῶν διά τὸ κοπάνισμα
 βαρέων ρούχων κατὰ τὸ πηγεῖν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἄροτρα

Ἐν ἑνὶ ἀροτρον

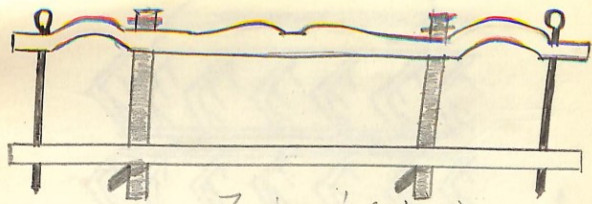
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ζυγοί

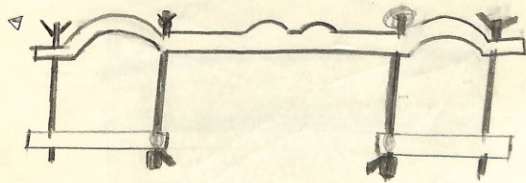

Ζυγός α' (κάρου)

Ζυγός β' (ειδητού άπόρου)

Ενδυνα Σεντα

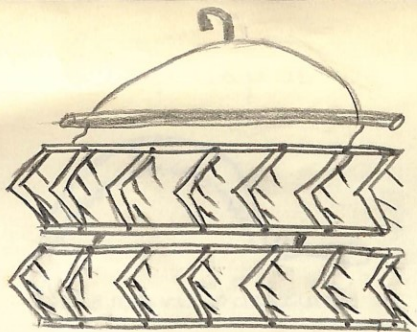

Ζυγός γ' (βυτινίου άπόρου)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1

Σβάρνα σιδερένια

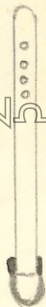
3

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

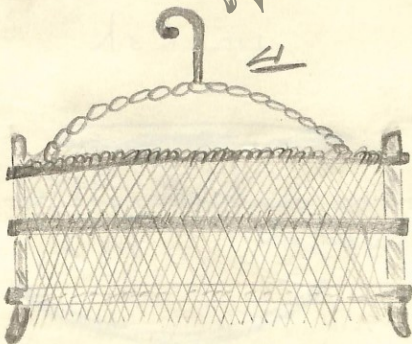
ΑΘΗΝΩΝ

2

Πρίβοι (δεξιόχεινο σφαιροειδές του βούλου)

≠

Τιμόνι

(Διὰ τῶν βουνῶν
δεξιῶν καὶ
εὐαγίας)

Σύστημα στακτῆ εὐαγίας

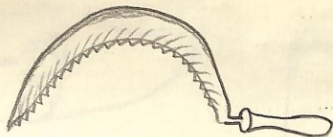
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

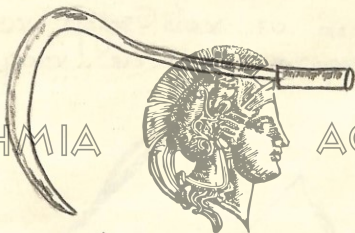
ΑΘΗΝΩΝ

Θερισμός

Δρεπάνι ὀδοκωτό

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

λεπίδι

Ξα. Βίτλα ἱεργαλείον διὰ τὸ δέσιμο
τῶν δεμασιῶν)

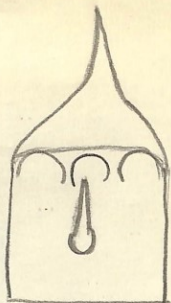
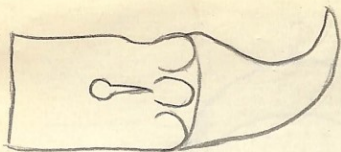

Ξύλινη βέργα διὰ τὴν μεταφοράν ὀγκωδίων
σταγίων

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

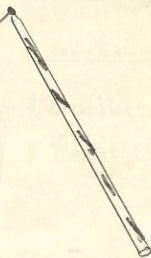

Παλαμαρια

≡ υλινον εργαλειον το ομοιον
εφορουν εις το δεξιον χειρον

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Βουκέντρα (Βουτίνι)

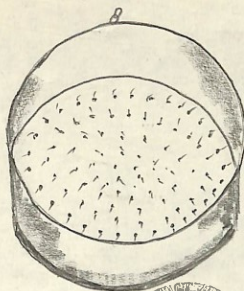
καμουτσίκι (διά τὰ άλογα)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Δερμάτινος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

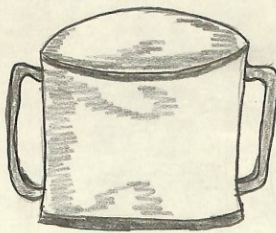

ΔΟΧΗΝΟΝ

1. Κούρτος. 11-12 δ' κ' α' δ'

2. Σύνοικι. 22-24 >>

3. Ώβ' α' κ' ι: 44-48 >>

κούρτος

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΚΠΑΙΔ. ΠΕΡΙΦ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ
3/ΘΕΣΙΟΝ ΔΗΜ. ΣΧΟΛ. ΑΧΛΑΔΑΣ
'Αριθ. Πρωτ. 32

Πρὸς

τὸ Κέντρον 'Ερεῦνης τῆς 'Ελληνικῆς
Λογογραφίας.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14.

Εἰς 'Αθήνας. 136

(Διά

τοῦ κ. 'Επιθεωρητοῦ τῶν Δημ. Σχολείων
τῆς 'Εκπαίδ. Περιφ. 'Αμυνταίου.

Εἰς 'Αμύνταιον.)

Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ'ἀριθ. 3101/1-12-69
Δ/γῆς, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ὑποβάλω ὕμιν
συνημμένως, συμπληρωμένον τὸ ἀποσταλὲν
μοι ἐρωτηματολόγιον, Μπλόκ ζωγραφικῆς με
σέβει διαφόρων ἐργαλείων γεωργικῶν, ὡς
καὶ σχετικὰς πληροφορίας διὰ τὰ ἔθνη
τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τὰ ἀνα-
φορικὰ εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας καὶ τὰς

ΑΘΗΝΩΝ

Εὐπειθέστατος

Ὁ

Δ/ντῆς τοῦ Δημ. Σχολείου

ΣΤΑΜΠΟΥΛΤΖΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Εν 'Αχαΐᾳ τῇ 25-2-1971
ΑΚΑΔΗΜΙΑ